

*In your soul, I feed from your days.
In your soul, I feed from your days.
In your soul, I feed from your days.
In your soul, I feed from your days.*

Впровадження технології проблемного навчання на уроках української мови і літератури

**Крупиненко Валентина Миколаївна,
вчитель української мови і літератури
МЗОЗ “Школа № 102 м. Донецька”**

Жити – значить мати проблеми,
вирішувати їх – значить рости
інтелектуально.

Конфуцій

Знання – діти подиву і цікавості.
Луї де Бройль(французький
фізик)

Концептуальні положення

Умовами успішного навчання є:

- проблематизація навчального матеріалу;
- активність дитини (знання повинні засвоюватись із задоволенням);
- зв'язок навчання з життям дитини, грою, працею.

Проблемне навчання -це

психолого – дидактична система змісту, методів, форм і засобів розвиваючого навчання, яка надає учням можливість активно оволодівати новими знаннями й способами дії у процесі індивідуального і спільного пошуку, прискорюючи становлення їхніх пізнавальних потреб та інтересів, емоцій , волі.

Мета проблемного навчання:

засвоєння результатів наукового пізнання, системи знань, а також шляхів отримання цих результатів, формування пізнавальної самодіяльності учня і розвитку його творчих здібностей

Завдання проблемного навчання:

**Розвиток
мислення,
здібностей
учнів, їх
творчих умінь**

**Виховання
творчої
особистості,
яка вміє
ставити і
вирішувати
нестандартні
і проблеми**

**Засвоєння
знань, умінь,
які самостійно
здобуті в ході
активної
пізнавальної
діяльності**

Методи проблемного навчання (за І. Лернером)

1

Проблемний
виклад знань

2

Частково-
пошуковий

3

Пошуковий

4

Дослідниць-
кий

Рівні проблемного навчання за складністю

- I-й:** вчитель допомагає учням організувати роботу й надає їм інформацію, необхідну для розв'язання проблеми;
- II-й:** учитель спільно з учнями аналізує ситуацію і підводить їх до проблеми, а вони самостійно формулюють завдання і вирішують його;
- III-й:** учні самостійно формулюють і розв'язують проблему без сторонньої допомоги

Основні поняття проблемно-пошукового навчання

- **Проблемна ситуація.** Проблема (від грецького *problema* - задача) – складне теоретичне або практичне питання, що потребує розв'язання, вивчення, дослідження.

- **Навчальна проблема.** Навчальна проблема – це суперечлива ситуація, коли наявні дві чи кілька позицій (іноді протилежних), для правильного пояснення яких потрібно створити теорію або концепцію. Навчальна проблема зазвичай виражається у формі проблемної задачі, проблемного завдання або запитання.

- **Проблемне питання (проблемна задача).** У дидактиці проблемною називається ситуація, що виникає у процесі практичного чи теоретичного засвоєння знання, способу або дії. У методичній науці під проблемною розуміють таку ситуацію, яка ставить задачу, що потребує розв'язання, спонукаючи учнів до мислення.

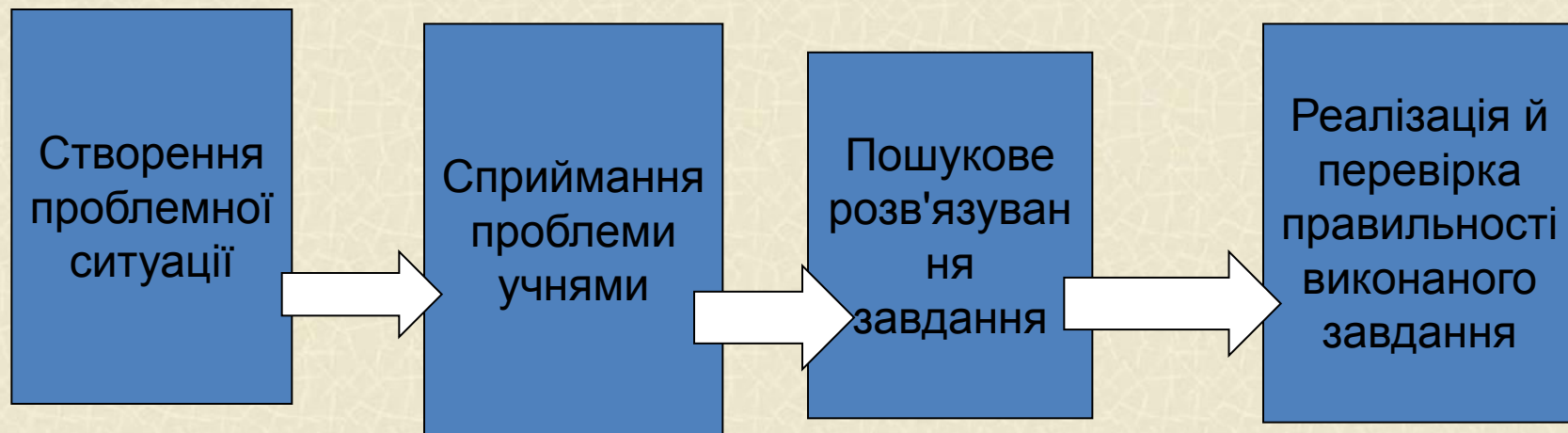
- **Проблемно-пошукові методи.**

Проблемно-діалогова форма навчання

Можливість використання проблемно-діалогових форм тим більша, чим вищого рівня узагальненими знаннями учням треба оволодіти, і зростає із збільшенням освітнього, світоглядного і виховного значення цих знань.

Етапи розв'язання навчальної проблеми:

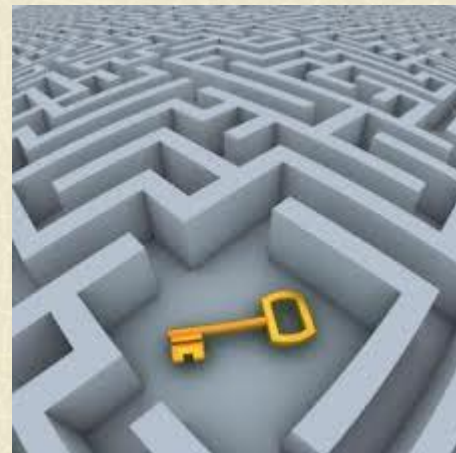
Методи розв'язування проблем

- Метод проблемного викладу матеріалу проблеми
- Дослідницький метод
- Евристичний метод
- Метод рольових ігор

Беручи до уваги реалізацію цілей проблемного навчання, можна виділити такі типи уроків:

- урок-диспут;
- урок-відкриття;
- урок-пошук істини;
- урок-дослідження;
- урок-семінар.
- уроки з окремими проблемними питаннями;
- уроки, весь хід яких присвячений розв'язанню великої загальної проблеми

Пошуково-дослідницькі завдання

- Дослідження спостереження з елементами зіставлення й обґрунтування.
- Дослідження моделювання
 - Дослідження пошук
- Лінгвістичний експеримент
- Демонстраційний експеримент
- Навчальні міні- диспути

- **Дослідження фрейм-проблеми (від англ. frame – структура, рамка)** передбачає організацію мiркування над мовною проблемою за допомогою плану її розв'язання.
- Фрейм-проблема складається, як правило, з п'яти основних частин, логічно пов'язаних між собою:
 - 1) формулювання проблеми(?);
 - 2) матеріалу для спостереження і спонукання до самостійного її розв'язання(□);
 - 3) побудови плану розв'язання (!);
 - 4) розв'язування проблеми(формулювання розв'язку або пояснення проблеми (□));
 - 5) практичного застосування сформульованих теоретичних положень (□).

Є можливість ставити проблемні завдання для з'ясування ідейно-естетичної функції художніх образів, логіки характеру персонажів твору, їх вчинків, як зокрема:

- У чому ви вбачаєте трагедію героїні твору Т. Шевченка "Катерина"? Хто винен у її смерті?
- Чи є у повісті І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» персонаж, вчинки якого виправдовувалися б автором?

З метою формування теоретико-літературних понять:

- Зіставте загадки Л. Глібова з народними загадками. У чому виявилась їх своєрідність?

О. Довженко “Зачарована Десна”

- Яку мету ставив перед собою Олександр Довженко, масштабна, геніальна людина, котра прожила яскраве, сповнене цікавих подій життя, вирішивши описати своє дитинство з його незвичайними враженнями?**

Проблемно-ситуативні завдання на уроках літератури

1. Дослідження світогляду автора.
2. Озвучування неправильного твердження .
3. Просте проблемне запитання, спрямоване на активізацію мислення та емоційно-ціннісну сферу пізнання на основі знання тексту .
4. Проблемне запитання на основі власного досвіду учнів.
5. Письмове проблемне завдання.
6. Створення проблемної ситуації за допомогою епіграфу до уроку

- 7. Твір, тема якого сформульована як проблема.**
- 8. Завдання, що передбачає смислову і емоційну паралель для компаративного аналізу твору.**
- 9. Формулювання проблемної теми уроку.**
- 10. Проблемна ситуація, створена за допомогою наочного зображення**

Тема. М. Хвильовий. Новела «Я (Романтика)».

Проблема добра і зла в житті та в душі людини, внутрішнього роздвоєння людини між гуманізмом і обов'язком, породжених революцією. Жорстокість і фанатизм головного героя. Психологічний злам у його душі. Символічний образ матері у творі.

Загальна проблема: Чи можливий вибір між гуманністю і фанатизмом?

Зіставлення характеристик традиційного і проблемного навчання

<p>Новий навчальний матеріал учні отримують під час вирішення теоретичних та практичних проблем</p>	<p>Новий навчальний матеріал учні отримують під час вирішення теоретичних та практичних проблем</p>
<p>Під час вирішення проблеми учні долають усі труднощі, їхня активність і самостійність досягають високого рівня</p>	<p>Під час вирішення проблеми учні долають усі труднощі, їхня активність і самостійність досягають високого рівня</p>
<p>Темп навчання залежить від індивідуально-психічних якостей учнів</p>	<p>Темп навчання залежить від індивідуально-психічних якостей учнів</p>
<p>Підвищена активність учнів сприяє розвитку позитивних мотивів навчальної діяльності, зменшує необхідність формальної перевірки результатів</p>	<p>Підвищена активність учнів сприяє розвитку позитивних мотивів навчальної діяльності, зменшує необхідність формальної перевірки результатів</p>
<p>Підвищена активність учнів сприяє розвитку позитивних мотивів навчальної діяльності, зменшує необхідність формальної перевірки результатів</p>	<p>Підвищена активність учнів сприяє розвитку позитивних мотивів навчальної діяльності, зменшує необхідність формальної перевірки результатів</p>

*Будьте самі шукачами,
дослідниками. Якщо не буде
вогника у вас, вам ніколи не
запалити його в інших...*

В.О.Сухомлинський

